

összefoglalja az 1973-ban (és második kiadásban 1977-ben) megjelent IFLA-normatívának az ellátásra és a könyvtárápületre vonatkozó számszerű ajánlásait, a harmadik összehasonlításként közli néhány közművelődési könyvtári rendszer (köztük Magyarországról a hatvani városi, a Vas megyei és a fővárosi hálózat) statisztikai adatait, végül a negyedik az IFLA

egy-egy szervezetei által a közművelődési könyvtári szolgálat sajátos területeire (vakok, kórházi betegek, rokkantak, etnikai és nyelvi kisebbségek ellátása, iskolai könyvtárak működése, az AV-dokumentumok kezelése, a mozgókönyvtárak üzemeltetése, központi szolgáltatások létesítése) kidolgozott normákat, irányelveket vagy ajánlásokat.

Papp István

Jó startolótól jó befutóhoz került a stafétabot II.

Írásom első részében (*Könyvtáros*, 1987. augusztusi szám) a *Szabó Ervin-émlékermes* egykori könyvtárvezető (kitüntetéséről találkozásunk alkalmával szerényen hallgatott!) szavai nyomán felidéződött a múlt, a *Csepel Autógyár* szakszervezeti könyvtárának viharos, konfliktusokkal terhes, ám végül győzelemmel záródó hőskora. S íme, szinte a révbé érés pillanatában a küzdőt más tájakra ragadta sorsa. És az utód?

Hadd emlékeztessenem az olvasót arra, hogy már írásom elején megismerkedtünk *Miszori Sándornéval*, a könyvtár mostani vezetőjével; ő ajánlotta, kihez forduljak, ki a legilletékesebb a múlt hiteles felidezésére. Arról is esett szó már, hogy ő volt az a *Molnár Márta* nevű diáklány, akinek leghőbb vágya teljesült azzal, hogy idővel könyvtáros lehetett az általa ma is tisztelttel említett előd keze alatt.

De most már vissza a jelenbe. Az időpont 1987 kora tavasza, színhely a könyvtár egyik csendes szöglete. Megkezdett beszélgetésünket egy provokáló kérdéssel folytatom:

– *Beleültünk a készbe?*

Miszori Sándorné a tiltakozás, védekezés legrokonszenvesebb formáját választja: nem tiltakozik, nem védekezik. Válasza mindössze derűs mosoly (ez a mosoly nem hervad le ajkáról egész ottlétem alatt, bárkivel beszél is – kollégával, olvasóval, öreggel, fiatalal; érezhetően a belső derű kiáradása, nem a „kíp szmájlíng” szigorú, üzleti parancsa dirigálja arcára). Hagyja, hogy a „támadó” magától ébredjen rá, mekkora zöldséget mondott. De hiszen hosszú éveken át együtt munkálkodott „beosztott” könyvtárosként a könyvtár alapítójával azon,

hogy felépüljön a „ház”. Hol volt az még a készből, amikor ő is beállt „téglat hordani”... Mondhatta volna mindezt, ehelyett ajánlja, nézzek körül a könyvtárban, kérdezzem meg mindazt, ami érdekel, egyszerűen: vizsgálódjak. Két dolgot azonban már előljáróban határozottan leszögez:

– *Az utód nem állíthatja alacsonyabbra a mércét. Még ha az magasan lebegett is...*

És arra is figyelmeztet, hogy az olvasó érzékeny „műszer”: ha valami nem megy úgy mint régebben, ha, ne adj’ isten, csalódás éri, szép csendben elmarad...

A változó körülmények kényszere

Kezdődjék tehát a hagyományos könyvtári riport? Mit láttunk a könyvtárban, milyen működési körülmények között milyen eredményeket értek el? Csakhogy az efféle (sematikus) beszámolókat unjuk már egy kicsit, ugye?

De hát mi másról lehet egy könyvtár bemutatása kapcsán szólni? Valamivel azért megpróbálkozhatunk, bár ez sem igazán eredeti ötlet: kiemelni a helyi jellegzetességek sorából néhányat, s ha szerencsés kézzel és „okosan” válogatunk, sikerül bemutatnunk azt, amiben a könyvtár valóban jeleskedik, azaz felmutatni „a cseppben a tengert”.

Azért „újítok” is; nem a helyszínen szerzett élmények átadásával kezdem beszámolómat. A *munkatervet* ismertetem, jóllehet az a könyvtárba tett látogatásom idején, majdnem az év elején, még igazán csak terv volt, nem is lehetett más. Hogy akkor mire jó ismertetni?

Csak azért, mivel tömören, szakszerűen összefoglalja a Csepel Autógyár szakszervezeti könyvtárának törekvéseit, s ezek nyilván többé-kevésbé hasonlóak voltak a korábbi években is. Ezt követően pedig szembesítem velük, amiről a saját szememmel győződtem meg.

Még annyit, mind a munkatervet, mind az egyéb szóba kerülő, sőt itt-ott idézett dokumentumokat már korábban, a könyvtárban tett látogatásom előtt kézhöz kaptam, alaposan tanulmányoztam őket. E cikk keretében persze igazi elemző vizsgálatról – egyebek mellett helyhiány miatt – szó sem lehet.

Íme az első idézet: „... feladataink meghatározásánál fő elvünk, hogy munkánk szolgálat, szolgáltatás. Nem az olvasók vannak értünk, *mi vagyunk az olvasókért*. Az egyéni igényeket maximálisan igyekszünk kielégíteni...” Ez mind nagyon szép, de túl általános. Csak hogy. (Tennivalónkat) „... csakis akkor tudjuk sikeresen elvégezni, ha a tervezéskor már eleve figyelembe vesszük az intézményre jellemző általános és helyi sajátosságokat...” És sorolja: egyidejűleg kell kielégíteni a különböző *iskolai végzettségű* olvasók, a különböző fejlettségi szinten álló *fiatalok* olvasási igényeit; a különböző *korosztályok*, gyerekek, ifjak, felnőttek és idősök igényeinek eltérő voltára is figyelmeztet; kitér az egyéb befolyásoló tényezőkre: növekvő érdeklődés a kötelező és az ajánlott irodalom iránt (a könyvtár – mint hallani fogjuk – nagy számú lakókerületi olvasót is fogad, immár több évtizede!). Sajnos nem folytathatom tovább az általános működési elvek idézését.

A feladatok „lebontása” mintaszerű. Természetesen az állománygyarapítás, -feltárás, illetve az állományvédelem címszavakkal jelzett tennivalókat sorolja fel elsőnek. (Csak a „van”-ból lehet gazdálkodni!) Számszerűen meghatározza, hogy az állomány korszerű szinten tartásához hány új mű beszerzése szükséges az év folyamán, „gondos mérlegeléssel ügyelve az arányok meghatározására”. (Már előljáróban hadd hívjam fel a figyelmet arra, hogy 1986-ban az ismeretközlő irodalom részaránya majdnem elérte a szépirodalomét.) Feladatul tűzte ki a munkaterv a sajátos ön-, illetve továbbképzési igények kielégítését szolgáló irodalom körébe tartozó művek kínálatának növelését. Tovább kívánja gazdagítani a kézikönyvtárakat (nem elírás: több van belőlük). Feladat a társadalomtudományi és a természettudományi művek beszerzése, valamint „széles választék biztosítása a mindennapi,

gyakorlati életben előforduló tennivalók ellátását segítő” kiadványokból.

A periodikumokról szóló részben ezt olvasuk: szükséges, hogy a „gazdag és színes folyóiratállomány választéka továbbra is szolgálja az olvasótábort”. Itt említi a munkaterv a hanglemek és diasorozatok folyamatos beszerzését is „a kulturált szórakozás és az esztétikai izlés fejlesztése érdekében”.

Az olvasószerzés, tájékoztatás, propagandamunka fejezete fontos elvi megállapításokat bocsát előre, amelyek a gyakorlati tennivalók körét világosan mutatják. Egyebek között ezt olvassuk: „... tudomásul kell venni a *változó körülmények kényszerét*, s alkotó módon kell idomulnunk ezekhez a változásokhoz...” Mire gondol? „Az olvasói létszám 1987-ben várhatóan nem fog emelkedni..., az olvasásra fordított idő, ha csökkenne is átmenetileg, intenzívebb és céltudatosabb igény várható...” Ez az alapos elemzés kettős feladatot ró a könyvtárra: „Minden igyekezetünkkel azon leszünk, hogy megtartsuk olvasóinkat; megkülönböztett figyelmet fordítunk a szocialista brigádtagokra, munkásokra, munkásfiatalokra és a szakmunkástanulóakra.”

Röviden a tájékoztatásról és a propagandá-

A csábítás művészete

ról: „... segítjük a kezdő olvasókat a tájékozódásban, az olvasmányok kiválasztásában...” Ne legyen üzemi rendezvény könyvtári hozzájárulás, kiállítás, ajánlójegyzék stb. nélkül – ez a vágyott cél, s megvalósulása érdekében a propagandát a lehető legszélesebb körre kívánják kiterjeszteni. „Arra törekszünk, hogy a különféle művelődési folyamatok szervezői építsenek a könyvtárra, toborozzanak új használókat, a könyvtár pedig ösztönözze olvasóit a művelődés változatos eszköztárának igénybevétele.” Ezen túlmenően „... nagy figyelmet fordítunk – olvassuk – a szakszervezeti tisztviselők bevonására; úgy számítunk rájuk, mint a szakszervezeti könyvtár, az olvasás népszerűsítőire, propagálóira. Népszerűsítő eszközként élünk a hangos híradó és az üzemi lap nyújtotta publicitási lehetőségeivel.” (A *Fényszórá* című üzemi lap, s nemesgyszer a *Pest Megyei Hírlap* is felkarolja a könyv- és könyvtárnépszerűsítés ügyét. Íme, néhány cikk, riport címe ízelítőül, csak az elmúlt tíz év választékából. 1977: *A szocialista brigádokra építenek*. Pest Megyei Hírlap – beszámoló egy olvasópályázatról; 1978: *Könyvtárunk kiemelkedő sikere*. Fényszórá – II. díj az Olvasó munkásért pályázaton; 1983: *Látogatás a könyvek birodalmában*. Fényszórá – riport a könyvtár nagy forgalmáról és még nagyobb zsúfoltságáról, az új könyvek elhelyezésének gondjairól; 1984: *A szakszervezeti könyvtár új könyveiből*. Fényszórá – könyvismertetésnek „álcázott” meghívó író-olvasó találkozóra a könyvtárba, ahol *Mezei András* fog beszélgetni olvasóival *Magyar kocka, avagy még mindig ilyen gazdagok vagyunk* című könyvéről; 1985: *Az olvasási kultúra növelésének szolgálatában*. Fényszórá – a könyvtárvezető írta, a szocialista brigádok könyvtártagsági vállalásaihoz ad tanácsokat.) A könyvtári rendezvényekről csak felsorolás: csoportos foglalkozások óvodás kortól 14 éves korig; író-olvasó találkozók, irodalmi műsorok, segítségnyújtás a „Tiszta szívvel” címen meghirdetett vetélkedőhöz.

A munkaterv nyilvánvalóan többségében nem vadonatúj, soha még fel nem vetődött elképzeléseket, eddig senki által nem végzett tevékenységet emleget. Viszonylag részletes ismertetése azonban lehetővé teszi, hogy az 1987-es terv által kitűzött célokból, feladatokból következtessünk, milyen törekvések jegyében végzik munkájukat már évek óta; továbbá van immár viszonyítási alapunk a megvalósult jelen és a tervezett jövő igénybevetésére.

Lássuk hát, mit nyújt használóinak 1987 elején a Csepel Autógyár szakszervezeti könyvtára.

– *Á, aktok! Ezekkel csábítják a könyvtárba az olvasókat?*

– Meg egyébbel is, nézzen körül jobban – válaszolja Miszori Sándorné megbocsátóan mosolyogva.

Tudniillik egy kiállítási tárló előtt állunk, van még hasonló további öt darab. Itt a művelődési ház folyosóján. Mivelhogy innen lehet belépni a könyvtárba, 1961, a nagy fordulat éve óta. S hogy „kelljen is”, ti. belépni, arra e tárlók kincsei ösztönzik, ezúttal inkább az erősebb (?) nemhez tartozó, gyanútlan látogatókat. Persze korántsem csupán a „véletlenül” megfelelő helyen (Botticelli: Vénusz születése stb.) kinyitott képzőművészeti albumok képei gyönyörködtetik el, hanem versek meg egyéb szépirodalmi (és ismeretközlő) alkotások győzik meg arról, jól van az elrendezve, hogy az ember kétnemű (ha még esetleg nem tudnak). Éljen az örök téma!

A múlt évben – folytatja Miszoriné – *Tél a művészetben, Örök május, Utazás a nagyvilágban*, továbbá *Gyermekkönyvhét '86*, valamint – nem bánom, nevezzük így – az örök témát variáló *A nő dicsérete* címmel rendeztünk folyosói kiállítást.

– „*Fogtak*” már ezek a tárlók a könyvtárnak új olvasókat?

– Nem is egyet és nem is elvétve. Akadt köztük nem egy olyan is, aki azt sem tudta, hogy léteznünk. Ma egyike a leggyakoribb látogatóinknak.

Az „itt már jártam” érzete indokoltan kerít hatalmába. Igen, vagy egy éve jártam már itt, éppen hogy csak bekukkantva a Csepel Autógyár szakszervezeti könyvtárába, némi összehasonlítási alap szerzése céljából, egy másik, mint utóbb kiderült egészen másfajta érzelmet kiváltó könyvtárba tartva.

– *Szép, nagy teremkönyvtár. Ez, tudom, az 1961-ben átadott helyiség, az akkori bútorokkal, berendezési tárgyakkal. Ma is vonzó képet mutat.*

– Annyi a változás, hogy a könyvtár alapterületét sikerült 173 négyzetméteresre növelni, s a berendezést is kiegészítettük. De így is nagy a zsúfoltság, a tápraktárnak például csak 15 négyzetmétert tudunk kihasítani belőle. Raktározási gondjaink tehát egyre súlyosabbak. Nem jobb a helyzet fiókkönyvtárainkban

sem, számuk egyébként jelenleg kerekén 10.

Az tetszik ebben a teremkönyvtárban, hogy semmiféle merev, szemet szűrő elválasztás nincs az egyes olvasói csoportok szolgáltatóhelyei között. Persze, azért mindenki megtud(hat)ja az eligazító táblák, feliratok segítségével, merre találja a „csak” neki való olvasmányt. Az elrendezés egyébként tematikus.

A bejáratnál elhelyezett adminisztrációs-ellenőrző asztaltól balra, a faltól a terem jó egyharmadáig tart a *gyermekrészleg*, társberletben a *zenei részleggel*.

A könyvtár egyebek között azzal is megajándékozta látogatóját, hogy ott tartózkodása közben, az évszaktól függetlenül, gyönyörködhet a kinti természet szépségében. A terem egyik hosszanti oldalfala hatalmas panorámaablakkal van tagolva; ezeken át egy szép parkra látni, így a könyvtárban tartózkodó még zord idő esetén is a természeti környezet idegnyugtató hatását élvezheti. Más kérdés, hogy az ablakok értékes falfelületektől fosztják meg a könyvtárt. Hiába, valamit valamiért!

– *Mit kell tudni a zenei részlegről?*

– Négy fejhallgató segítségével ugyanennyien hallgathatnak zenét egyszerre. A választék bőséges: a lemezek száma közel jár az ezerhez. Az idén valószínűleg el is éri, mivel a múlt évet 906 lemezzel zártuk. Minden hangzó kategória képviselve van köztük. A legnagyobb a komolyzenei felvételek száma, de bőven akad köztük mese-, illetve könnyűzenei felvétel is.

– *Kollégái nevében is azt mondta, hogy a gyerekekkel való foglalkozás „életük sava-borsa”.*

– Sokan és számtalanszor leírták, emlékeztem szerint a *Könyvtárosban* is, hogy a gyerekekkel nem lehet fél szívvel, „hivataloskodva” foglalkozni. Mint könyvtáros állítom: szüntelenül meg kell újulnia annak, aki gyerekekkel foglalkozik. Szakmai értelemben, természetesen. Itt van például a könyvek *tematikus* elhelyezésének kérdése a könyvkiválasztó térben. Ha én a Kaland-izgalom-humor megjelölésű könyvhalmazba becsempészem *Gogol*, *Dumas* egy-egy művét, netán *Bierce* Bagoly-folyóját, izgatottan várjuk az eredményt: viszik-e a srácok vagy félrelölik, s maradnak a jó öreg Winnetou mellett (ami egyáltalán nem baj).

– *De a gyerekek irányított olvasmányválasztása is feladat. Gondolok itt az iskolai kötelező és ajánlott olvasmányokra, még inkább a tudatos ismeretszerző olvasás igényének kialakítására. Ezekkel hogy állnak?*

– Két kérdés, bár valóban összefüggnek

egymással. A kötelező és az ajánlott irodalom beszerzése a szükséges mennyiségben csak pénzkérdés, s mivel, mint ismeretes, lakóterületi igények kielégítését is vállaljuk (de milyen jelentékeny arányban!), s a lakóterületről jövő olvasóink többsége tanuló, jó, hogy bírjuk az e téren ránk nehezedő „nyomást”. A másik, egyben izgalmasabb kérdés: hogyan történik az olvasás, a könyvtárhasználat irányítása, a tudatos ismeretszerző olvasás igényének kifejezésére. Ez, divatos kifejezéssel élve, kétirányú utca. Ha az iskola is „beszáll”, könnyebben megy a dolog. Mi nem panaszkodunk: a vonzaskörzetünkben lévő iskolák hajlandók együttműködni. Jó példája a könyv-, illetve könyvtárhasználatra épülő oktató-nevelő munkának az egyik rajztanár vezette foglalkozás. A reneszánsz művészetét mutatta be oly módon, hogy háttérként felvázolta a korabeli Európa történelmi és művelődési képét. Mindehhez mi természetesen azzal járultunk hozzá, hogy „kézközelben” helyeztük el a vonatkozó gazdag irodalmat, ebből a tanár foglalkozás közben felmutatta a megfelelő műveket, és ezeket a gyerekek utóbb kedvükre átnézhatték, illetve akár ki is kölcsönözhatték. A könyvre épülő oktatást szolgálják a rendhagyó irodalomórák; ilyen volt a múlt évben a *Tavaszi az irodalomban és a művészetben* című.

– *Már a folyosói tárlók meggyőztek arról, hogy itt „kedvelik”, s ami ezúttal fontosabb,*

igyeksenek másokkal is megkedveltetni a képzőművészeteket.

– *Képzőművészeti kultúránk jelenlegi állapota ad még feladatot a mi számunkra is.*

– Látom, a terem túlsó végén van az ismeretközlő irodalom ETO-rendben a polcokon. Szónoki a kérdés, hiszen tudom, a könyvtár egyetlen helyiségből áll, mégis megkérdem, hová telepedhetek le, ha kedvem támad egy kis böngészésre a szakkönyvek között, egy kis lapozgatásra, netán szeretnék egy-két folyóiratba belekukkantani.

– *A felnőttrészlegben, elszórva, kis asztalok mellett 28, a gyermekrészlegben ugyanilyen elrendezésben 30 ülőhely van. Nincs és belátható időn belül nem is lesz olvasótermünk, további terjeszkedési lehetőség híján. Ezzel szemben 143-féle folyóiratot, képeslapot, hírlapot járunk. Ez az állományrész a könyvtár fő vonzereje. Itt említem meg, hogy a 906 hanglemmez mellett 269 diánk is van. Ezek mind 1986-os adatok. A 3044 kötetet számláló kézikönyvtári állományunk is kielégítőnek mondható; 629 kötet belőle a gyermekek tájékoztatását szolgálja.*

– Ha már az adatoknál tartunk, mekkora a könyvtár jelenlegi állománya, milyen a tartalmi megoszlás, mennyit fordíthatnak új könyvek vásárlására?

– *Kötetszámát tekintve az állomány már 1986-ban meghaladta a 63 ezret, értéke 2 és fél millió forintra tehető. (A fiókkönyvtárakban csaknem 23 ezer kötet van, 1986-ban 28 alkalommal 1152 új könyvet adtunk nekik letétbe.) Az állomány tartalmi megoszlását némileg elégedetten ismertethetem; az ismeretközlő irodalom részaránya ugyanis, mint ezt a munkaterv kapcsán már jelezte, megközelíti a szépirodalomét, 41,7 százaléké, míg az utóbbié 44,5, az ifjúsági irodalomé pedig 13,8 százalék.*

– Itt válik időszerűvé tisztázni, vajon eleendő-e az idei évre előirányzott, könyvbeszerzésre fordítható keretösszeg. Ha jól emlékszem, az 1987-es munkaterv 3000 új könyv beszerzését irányozza elő. Ez, ha nem tévedek, lényegében a teljes évi könyvtermést magában foglalja ezen a könyvtári szinten.

– Könyvbeszerzésre évi 180 ezer forintot költhetünk. Ez az összeg lehetővé teszi az említett állománygyarapítási igényeink kielégítését; 1986-ban 2979 új könyvet vásároltunk, nagyságrendileg tehát nem maradtunk el az idei évre tervezettől.

– *Van egy – tapasztalataim szerint – még ma is eléggé kényesnek számító kérdés: az állomány-
apasztaése. Közismert szóval: a selejtezése.*

Márpedig mind az 1986-os beszámolóban, mind az 1987-es munkatervben határozottan „kiállnak” e – szerintem is megkerülhetetlen – tevékenység mellett. „A selejtezéseket gondos válogatás után negyedévenként oldottuk meg” – írták 1986-ról, míg az 1987-es teremben ezt olvasom: „A tartalmilag elavult vagy használhatatlanná vált műveket folyamatosan kivonjuk az állományból.” Nem akadékoskodik senki?

– Nem, de ha fennakadna ezen valaki, idehívnam és megkérdézném, miként lehetne a mindössze 410 polcfolyóméter rakodóterületünket mondjuk 25 százalékkal növelni, hogy helyet kapjanak az új könyvek. Azt is megkérdézném, az elavult könyveket kiknek ajánljam.

– *Azt hiszem ennyi előzmény után érkezett az idő feltenni a kérdések kérdését, meg annak alkérdéseit: ez a név, hogy Csepel Autógyár szakszervezeti könyvtára, hány ember számára jelent valamit, amihez neki is köze van. Kik ök?*

– Előbb még annyit hadd mondjak el, hogy a heti nyitvatartás 35 és fél óra; jól igazodik a műszakváltáshoz. Szombaton is nyitva vagyunk 8 órától 13.30-ig.

Az Interpol tagja

Olvasóink száma 1986-ban 3553 volt; 46,6 százalékuk a Csepel Autógyárban dolgozik, közülük is a törzsgyár 5500 dolgozójából 1656-an – 30,1 százalék – rendszeres könyvtárlátogatóink. A többséget, azaz az olvasótábor 53,4 százalékát azonban a nagyon is tágra értendő környék lakói alkotják. A szomszédos városból, Szigetszentmiklósról, illetve az ugyancsak szomszédos községből, Szigethalomról járnak a legtöbben: 1243-an, illetve 1158-an, a többiek távolabbi helységek lakosai. Jönnek hozzánk Ráckeveéről, Szigetbecséről, Dabásról, Bugyiról stb. Persze ezekben a számokban benne van a saját gyárunk dolgozóinak száma is.

Egyébként olvasóink között van budapesti, sőt „dunántúli” (érdi) lakos is. Legfiatalabb olvasónk tavaly három óvodás volt, szülei társaságában képes mesekönyvet lapozgattak, szemmel láthatóan jól érezték magukat a könyvtári környezetben; abszolút többségben vannak az aktív korosztályok, a 20 és 60 év közötti életkorúak, őket a 701 általános, majd az 526 középiskolás, valamint szakmunkástanuló követi; 94 hatvan évesnél idősebb olvasónk volt, köztük a 76 éves *Csongrádi Vince* bácsi. Nevezetes személyiség ő: eddigi élet-

ben hétszáznál több útleírást olvasott, könyve-
lést vezet róluk, s időnként megmutatja nekünk. De még nála is nevezetesebb a 81 éves *Fábián Feri* bácsi, aki, s most jól tessék figyelni, állítása szerint tagja az Interpolnak, a híresnevezetes nemzetközi rendőrségnek. Ebbéli minőségében kábítószeres gyerekek felkutatásával, megmentésével tölti idejét.

– *Miközben mi itt beszélgetünk, javában zajlik a kölcsönzés. Érthető ez a nagy népszerűség a környéken, valahol csak be kell szerezniük a szegény „városlakóknak” meg a szomszédos községek népének, fiataljainak az olvasnivalót.*

– A hangsúly valóban a „kell”-en van. Ha ugyanis tovább elemezzük az olvasógárda összetételét, rögtön „kiugrik” mennyi köztük a kis- és nagydiák. Nekik nem csupán „lelki szükséglet”, hanem egyszerűen *kell* a könyv.

– *Mint Molnár Mártának, annak idején.*

– Saját egykori tapasztalatomból tudom, milyen nagy dolog az, ha egy környékbeli diáknak szüksége van egy könyvre vagy csak egy idézetre, adatra, nem kell HÉV-vel bedöcögnie Pestre, valamelyik Szabó Ervin Könyvtárba...

– *Ahol éppen az a könyv ki van kölcsönözve.*

– Tehát 1986-ban 1125 tanuló járt hozzánk, s közülük mindössze 257-nek volt valamelyik szülője gyári dolgozó nálunk.

– *Most kellene ismét utalni a szervezett könyvtárlátogatásokra, a könyvtárhasználati foglalkozásokra: hasznosságuk a diákolvasók nagy számával igazolódott. Am arról még nem beszéltünk, hogyan segíti a könyvtár főleg a középiskolásokat a házi feladatok megoldásában. Tulajdonképpen ide kapcsolható az állományfeltárás (-feltártság) helyzete, mint mindenfajta tájékoztatás, információnyújtás alapvető eszköze.*

– Betűrendes és szakkatalógus segíti az olvasók eligazodását mind a gyermekrészt, mind a felnőttrészt az állományában. Éppen 1986-ban tartottunk katalógusrevíziót, pótoltuk a hiányzó katalógustételeket. Ma már naprakész mindkettő.

Hadd említsem itt ismét a kézikönyvtárakat; mind a társadalom-, mind a természettudományi kézikönyvekben gazdag gyűjtemény várja olvasóinkat. Gyári dolgozóink szakmai továbbképzését, illetve továbbtanulását is igyekszünk segíteni a szükséges szakmai irodalom gyűjtésével és hozzáférhetővé tételével. A művelődési központban folyó nyelvtanfolyamok hallgatóinak nyelvkönyveket, a számítástechnikai tanfolyamok résztvevőinek a megfelelő

tankönyveket szereztük és szerezzük be. A tanulóknak, ha kéri, bibliográfiákat állítunk össze a kívánt témából.

Hogy ifjú olvasóink mennyivel inkább „célzott”, azaz előre megtervezett igényekkel jönnek hozzánk (amiket a napi tanulás szükséglete diktál), azt az olvasószolgálati munka keretében végzett egyik felmérésünk adatai igazolják. A felmérés időszakában a 18 évesnél fiatalabb olvasóink nagyobb arányban (32 százalék) olvastak az ismeretközlő irodalom körébe tartozó műveket, mint a felnőtt olvasók (29,4 százalék). A kölcsönzött művek körén belül ugyancsak a mintavételi hónapokban a szépirodalom az ifjúság esetében 21, a felnőtteknél 62,6 százalék volt.

– *Ebben bizonyára szerepet játszott az iskolai igények mellett a könyvtár állománygyarapítási „stratégiája” is, melynek eredményeképpen a teljes könyvvállománynak csaknem 42 százaléka, azaz majdnem a fele ismeretközlő irodalom. De ejtsünk arról is szót, mennyire aktív ez az olvasógárda. Nem lappanganak köztük „holt lelek”?*

– A 3553 olvasó évente 25–26 ezer alkalommal keresi fel könyvtárunkat. Egy-egy olvasóra 7,3 látogatás jut. Ezek során 60–64 ezer könyvet kölcsönöznek, olvasónként csaknem 18 kötetet. Ezek természetesen átlagok, van, aki többet, s van, aki kevesebbet visz haza egy-egy látogatás alkalmával. Azt talán még érdemes megemlíteni, hogy 1961-ben (a mai könyvtár megnyitásakor) a gyár akkori 12 ezer dolgozója közül 2400 volt könyvtári tag, vagyis a dolgozók 20 százaléka (mellesleg, milyen nagy eredmény volt ez akkor!), szemben a mai 30,1 százalékkal.

– *Pedig hol volt 1961-ben a tv-korszak, ha létezett is már néhány éve a tv; az egyéb „médiáról” meg az életmód alapvető változásairól – gmk, kiskert, autó, utazás stb. – nem is beszélve. A könyv állja mind e kihívást, s ezek a számok bizonyítják, a jó könyvtár is... Hány olvasót fogadnak egy-egy napon, és hány könyv cserél időlegesen gazdát?*

– Átlagos napi forgalmunk 70–80 látogató, a kölcsönzött kötetek száma 160–200 között változik. Látogatottságunk bizonyára még nagyobb volna, ha olvasóteremmel is rendelkeznénk, bár az említett ülőhelyek és a zenei részleg fejhallgatói így is állandóan foglaltak. Hadd térjek azonban vissza néhány szó erejéig az olvasótábor, a forgalom alakulásának jelenéhez, s főleg hadd mondjam ki, a jövőt nem szabad rózsásabbnak látnunk, mint amilyen-

nek ígérkezik. Idézek az 1986. évi jelentésünkből: „Olvasóinkat igyekeztünk megtartani és újakat toborozni. Ennek ellenére számuk nem emelkedett... Az olvasók számának szinten tartása – mivel a vállalati létszám fokozatosan csökkenő tendenciát mutat – nem kis gondot jelent...” Ez a helyzet nem fog javulni 1987-ben sem. És itt szeretnék rámutatni arra, milyen fontos szerepet tölt be a 10 fiókkönyvtárunk és természetesen a bennük tevékenykedő könyvtárosok gárdája az olvasók megtartásáért és, ha ez egyáltalán lehetséges még, létszámuk növeléséért tett erőfeszítéseinkben. Hiszen ők, a gépek mellett, a szerelőcsarnokokban valóban az „első vonalban” teszik a dolgukat. Ezúton is köszönet áldozatos munkájukért.

– *Időnk lejárt. Jól tudom, sokkal több az, amiről nem beszélünk, jóllehet kellett volna, mint amiről szó esett. Mégsem maradhatnak említetlenül azok, akik ebbe a korántsem gépiesen működő gépezetbe, a könyvtárba, életet lehelnek – a könyvtárosok.*

– A tennivalókat négy munkatársammal megosztva végezzük el. Kettő főiskolai szakképzéssel rendelkezünk, további két kollégánknak középfokú szakképzése van, egyikük, valamint az egyetlen szakképzetlen, kezdő munkatársunk szintén főiskolai képzést kíván szerezni. Tulajdonképpen mindenkinek minden területen otthonosan kell mozognia – ez így is van – de azért nem hiányoznak a munkaleírások sem. A magamét talán nem kell ismertetnem: mindenért felelős vagyok, s ez így is van rendjén. Főiskolát végzett kollégám (hogy félre ne értse senki: valamennyien nők vagyunk, bár ennek itt most igazán nem szabad, hogy jelentősége legyen, ezért nem használom a „kolléganő” kifejezést) a helyettesem, egyben ő a feldolgozó- és propagandamunka felelőse, a másik két munkatárs megosztódik a felnőtt-, illetve a gyermek-olvasószolgálati teendőkön, a jelenleg még szakképzetlen munkatársunk a „mindenes”, azért, hogy a könyvtári munka valamennyi részterületével megismerkedjék, munkájának nagyobb hányadát azonban a gyermekszolgálat és az adminisztratív munka ellátása alkotja.

– *A három kívánság?*

– Csak egy plusz egy van. Egy a könyvtárnak, egy magamnak. Fejlődjön odáig ez a könyvtár, hogy nekem is meg kelljen tanulnom az új technikát, aminek ismerete nélkül már nem lehet benne dolgozni. Magamnak? Egyszer majd innen szeretnék nyugdíjba menni...

*

Hatásos és lendületes befejezés helyett, amely egyben az értékelés szerepét is betölténé, ide iktatok néhány megállapítást, melyet a gyár művelődési központjának igazgatójától hallottam, midőn a könyvtárban tett látogatásom után – illendőségből – őt is felkerestem.

Mint tudvalevő a könyvtár fenntartója a Csepel Autógyár szakszervezeti bizottsága, amely ezt a jogkörét a művelődési központ igazgatója útján gyakorolja; szakmai kérdésekben a könyvtár önálló, szakfelügyeletét a Pest megyei SZMT könyvtár látja el.

– Mártika – mondotta az igazgató – Máté György méltó utóda. Vezetése alatt a könyvtár munkáját magas színvonalú tudatosság jellemzi, a szó legjobb értelmében vett *profizmus*. Ez a vezetési stílus meghozta gyümölcsét, mindekelőtt munkatársai körében, akiket magával ragadott a mindenkori lehetőségek körét tágitani akaró dinamizmus. Az általa teremtett munkahelyi légkör eredménye: a könyvtárban nyugodt, kiegyensúlyozott személyiségű emberek dolgoznak, akik „kihozzák” magukból azt a teljesítményt, amire csak képesek.

Mindezt jól látják a könyvtár fenntartói is. Nincs gond – 1987 tavaszán – a működési feltételek megteremtésével. A könyvtár bátran tervezhet... Azt sem titkolom, nincs is rá ok, hogy a könyvtárosok munkáját nem csupán erkölcsi megbecsüléssel honoráljuk. A közelmúltban rendeztük fizetésüket, természetesen munkakörük és a könyvtárban eltöltött szolgálati idejük arányában. Miszori Sándorné mint könyvtárvezető, azt hiszem szép fizetést mondhat magáénak. Ami rendjén is van, hiszen örök szabály: a tisztességes munkát tisztességesen meg is kell fizetni.

Ki ne értene ezzel egyet.

Simay Norbert

A Könyvtáros egyes számai – tizenkét hónapra visszamenőleg – kaphatók a Lapkiadó Vállalat Közönségszolgálatánál (1076 Budapest, Thököly út 21. Tel.: 424-543); a régebbi számok pedig szerkesztőségünkől kérhetők.